

≡ Eesti
≡ Kontsert

Aastalõpu- kontsert

Sten Heinoja klaver
Tallinna Kammerorkester

 Tallinna
Kammerorkester

admirals

**Eesti Kontserdi
hooaja peatoetaja**

**Ole oma
finantsmaailma
dirigent!**

admirals.com

L 30. DETSEMBER 19.00 Jõhvi kontserdimaja
P 31. DETSEMBER 12.00 Vanemuise kontserdimaja
P 31. DETSEMBER 17.00 Estonia kontserdisaal

Aastalõpu- kontsert

Sten Heinoja klaver
Tallinna Kammerorkester

Joseph Haydn (1732–1809)

Klaverikontsert nr 11 D-duur Hob. XVIII/11 (~1780–1783)

28'

- *Vivace*
- *Un poco adagio*
- *Rondo all'Ungarese: Allegro assai*

Sümfoonia nr 45 fis-moll („Lahkumissümfoonia”) (1772)

30'

- *Allegro assai*
- *Adagio*
- *Menuetto: Allegro. Trio*
- *Finale: Presto – Adagio*

Kontsert on ühes osas ja järelkuulatav Klassikaraadio kodulehel.

Koostöös Tallinna Filharmooniaga

Viini klassikalise koolkonna alusepanija **Joseph Haydni** (1732–1809) looming ulatub läbi poole sajandi ja hõlmab kõiki muusikazhanre, väljendades parimal moel klassitsismiajastu ideaale: tasakaalu ja vormiselgust. Kõige hinnalisema pärandi jättis ta oma sümfooniade (104) ja keelpillikvartetide (68) näol – teda on nimetatud mõlema žanri „isaks“.

Instrumentaalkontserdid jäävad Haydni loomingu üldpildis tagaplaanile. Enamik neist kuuluvad tema varasemasse loomeaega ja vaid kolm kontserti on kirjutatud pärast 1770. aastat. See, et Haydn ei pööranud kõnealusele žanrile kuigivõrd suurt tähelepanu, võib olla seotud tema kui helilooja ambitsioonidega: nimelt peeti 1760. ja 1770. aastatel tolle aja komponistide ja teoreetikute poolt kõige prestiižikamaks orkestrimuusika žanriks eelkõige sümfooniat, samal ajal kui kontserdile omistati madalam staatus. Nii näiteks väidab üks tollaseid tähtsamaid leksikone (Johann Georg Sulzer „Allgemeine Theorie der schönen Künste“, Leipzig, 1771), et „kontsert pole oma põhiolemuselt midagi enam kui vaid harjutus heliloojatele ja instrumentalistidele ning sel pole muud taotlust kui pakkuda pelgalt kõrvadele naudingut“.

Teadaolevalt kirjutas Haydn 11 klahvpillikontserti, millest neli publitseeriti tema eluajal, sh suurima populaarsuse pälvinud **klaverikontsert D-duur Hob XVIII:11**, mis on püsinud repertuaaris alates selle loomisest (enne 1784. aastat) kuni tänapäevani. Kontsert on ilmekas näide sellest, kuidas lihtsate vahenditega on saavutatud maksimaalne efekt; muusikaline materjal on kergesti meelde jääv ja vorm täiuslikkuseni viimistletud. Helilooja üllatab ja rõõmustab kuulajat teravmeelsuste ja peente tujumuutustega. Teose kõrgpunkt on finaal (*rondo all'Ungarese*), mis põhineb autentsel horvaatia rahvatantsuviisil.

Klaverikontsert D-duur publitseeriti 1784. aastal üheaegselt nii Viinis (Artaria) kui ka Pariisis (Boyer), millele järgnesid väljaanded Berliinis, Amsterdamis ja Londonis.

Haydn elas ajastul, mil aristokraatlik toetus oli heliloojale elatise tagamiseks hädavajalik. Töötanud mõned aastad kapellmeistrina krahv Karl Joseph Franz Morzini juures, märkas noore muusiku talenti ungari vürst Paul Anton Esterházy, kes pakkus talle 1761. aastal tööd abikapellmeistrina oma õukonnas Eisenstadtis. See sündmus sai Haydni karjääri tähtsaimaks pöördepunktiks, millest algas ligi kolm aastakümnet kestev produktiivne loomeaeg vürsti

ja tema mantlipärija Nikolaus Esterházy patronaazi all. Esterházy suguvõsa oli üks jõukamaid ja mõjukamaid Ungari aadli-perekondi. Eriliselt paistis oma toredusetootlusega silma vürst Nikolaus, hüüdnimega Hiilgav, kes 1762. aastal oma eelkäija varandused päris. Lisaks senisele uhkele residentsile Eisenstadtis rajas ta Neusiedli järve lähedusse metsade keskele Versailles' stiili jäljendava luksusliku suvepalee, mille juurde kuulusid 400-kohaline ooperimaja, marionetteater, kabel ja kaks suurepärast kontserdisaali. Muusikalembene Nikolaus andis Haydnile ülesandeks kõik need paigad muusikast helisema panna, milleks oli tema käsutusse antud esmaklassilistest virtuosidest koosnev väike orkester, lauljad ja ooperitrupp.

Aastatega kandus õukonnaelu üha enam vürsti uude lossi. Eriti pikaks kujunes muusikute suvehooaeg Esterházas 1772. aastal, mil Nikolaus ei soovinud veel hilissügiselgi Eisenstadtist naasta. Lähedastest lahus viibivad muusikud, kelle pereliikmetel polnud luba nendega koos suvelossis elada, ootasid pikisilmi kojuminekut ning pöördusid abi saamiseks oma kapellmeistri poole. Too leidis nende murele teravmeelse muusikalise lahenduse, komponeerides **sümfoonia nr 45 fis-moll**, mis on hiljem saanud hüüdnime „**Lahkumissümfoonia**“.

See on unikaalne näide viisist, kuidas lahendada diplomaatiliselt ja peenetundeliselt erimeelsusi tööandjaga. Võib ette kujutada vürsti imestust, kui ta 1772. aasta novembris kõnealuse teose vaatamängulisel esmaettekandel viibis: sümfoonia tavapärasele kiirele finaalile järgnes ootamatult aeglane osa, mille kestel kustutasid orkestrandid küünla oma noodipuldil ja lahkusid ükshaaval lavalt. Viimastena jäid mängima orkestri kontsertmeister Luigi Tomasini ja Haydn ise, kes elasid vürsti juures paremates tingimustes koos peredega. Kapellmeistri omapärane muusikaline märgukiri andis soovitud tulemuse – juba järgmisel päeval said muusikud loa koju tagasi pöörduda.

Evelin Kõrvits

Sten Heinoja
Foto: Kaupo Kikkas

Sten Heinoja on üks Eesti säravamaid muusikuid, rahvusvaheliselt kõrgelt tunnustatud pianist, kes esineb regulaarselt kammer- ja sooloartistina kõikjal maailmas. Viimaste aastate jooksul on ta üles astunud Indias, Hiinas, Ameerika Ühendriikides, Iisraelis, Venemaal, Jaapanis ja paljudes Euroopa riikides. Heinoja interpretatsiooni iseloomustab emotsionaalne intelligentsus, tervikuhaare ja sügav muusika arenguvõimaluste tunnetus. Tema mäng on läbimõeldud ja õhinast

pakatav. Just siiras õhin muusikast on see, mis lummab ning kutsub kuulama.

Heinoja esineb pidevalt nii soolokui ka kammermuusikuna erinevate koosseisude ja lavapartneritega ning ta iga-aastane repertuaar on väga mitmekülgne. Tema muusikalisele lähenemisele on omane delikaatse kõla taotlus. Oluline koht tema repertuaaris on Viini klassikute ning 20. sajandi soolo- ja kammermuusikal. Muuhulgas on ta enda soolokavades esitanud

Mozarti, Beethoveni ja Skrjabin klaveriloomingut. Kammermuusikuna on ta ette kandnud erinevate ajastute heliloojate teoseid, nende seas 20. sajandi prantsuse kammermuusikat (Poulenc, Debussy jt). Viimastel aastatel on ta olulisimaks lavakaaslaseks tšellist Marcel Johannes Kits. Heinoja kuulub ka viiuldaja Triin Ruubeli ja tšellist Theodor Singiga klaveritriosse Hämarik, kellega esitatakse teoseid klassikalisest klaveritrio repertuaarist tänapäeva muusikani.

Lisaks musitseerib Heinoja tihti orkestrite ees, kellest olulisimad on ERSO, Kymi Sinfonietta, Tallinna Kammerorkester, Tel Avivi ooperiorkester, Järvi Akadeemia noorteorkester, Eesti Sinfonietta, Florida Lakesi Sümfooniaorkester ja Jeruusalemma Sümfooniaorkester. Ta on mänginud selliste dirigentide käe all nagu Olari Elts, Aldert Vermuelen, Andres Mustonen, Alexei Izmirlijev, Eimear Noon, James Feddeck, Arvo Volmer ja Tõnu Kaljuste.

Sten Heinoja on olnud edukas mitmetel kodu- ja välismaistel konkurssidel. 2014. aastal võitis ta VIII Eesti pianistide konkursi (lisaks omistati talle viis eripreemiat). 2016. aastal pärjati ta saate „Klassikatähed“ võitjaks, kus ta pälvis rohkelt televaatajate tähelepanu vahetu musitseerimisrõõmu ja kõrge kõlakultuuriga. 2018. aastal sai ta

esikoha Londonis toimunud Kendall Taylori nimelisel Beethoveni-konkursil. Samal aastal valiti Heinoja osalema mainekale konkursile Honens 2018 New Yorgis, kus ta jõudis veerandfinaali. Edu on saatanud teda ka kammermuusika konkurssidel: 2020. aastal omistati tema duole koos Roberto Ruisiga mainekas Swiss Ambassador Award.

Heinoja tundis klaverimängu vastu huvi juba varajases lapsepõlves. Näinud emaga poevitriini taga klaverit, oli vaid kolmeaastane Sten kindel, et ta soovib seda pilli mängida. Nii alustas ta klaveriõpinguid juba 4-aastaselt Tallinna Muusikakeskkoolis Maie Klesmenti juhendamisel. Tema haridustee jätkus samas koolis Marju Rootsi klaveriklassis, teismelisena hakkas teda kaasjuhendama EMTA professor Ivari Ilja, kelle klassis omandas Heinoja 2015. aastal bakalaureusekraadi *cum laude*. Õpingud jätkusid Londoni Kuningliku Muusikakolledži magistriõppes (juhendajad professor Vanessa Latache ja Sofia Guljak), mille läbimiseks omistati talle täisstipendium. 2017. aastal omandas ta magistrikraadi ja 2018. aastal artistidiplomi, mõlemad *cum laude*. 2021. aastast õpib Heinoja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia doktorantuuris, uurides Mart Saare modernistliku klaveriloomingu põhjal kõlaloomise võimalusi klaveril.

Tallinna Kammerorkestri (TKO) asutas 1993. aastal dirigent Tõnu Kaljuste. Kolme aastakümne jooksul on orkestrist kujunenud üks Eesti esinduskollektiive, kes on oodatud esineja kontserdilavadel nii Euroopas kui ka mujal maailmas. TKO on äranud tähelepanu oma kunstiliselt terviklike kavade, stiilitundliku muusitsemise ja kõrgetasemelise interpretatsioonikunstiga. Orkestri mitmekülgses repertuaaris on esindatud nii baroki-, klassitsismi- kui ka romantismiajastu muusika; oluliseks osaks on 20. ja 21. sajandi heliloojate looming, sealhulgas vähemtuntud teosed ja uudisteoste esiettekanded. TKO hinnatud keelpillimängijad astuvad regulaarselt üles ka solistide ja kammermuusikutena.

Tallinna Kammerorkestri kauaaegne koostööpartner on olnud Eesti Filharmoonia Kammerkoor – ühised esinemised ja salvestised on toonud mõlemale kollektiivile rahvusvahelist tuntuust ja tunnustust. 1993. aastal salvestati nimekale plaadifirmale ECM Tõnu Kaljuste käe all Arvo Pärdi autoriplaat „Te Deum“, mis pälvis kõrgeid hinnanguid maailma juhtivatelt muusikakriitikutelt ning püsis kuid plaadiedetabelite esikümnes. ECMi märgi alt on ilmunud veel Pärdi autoriplaadid „Litany“, „In Principio“ ja „Adam's Lament“, samuti Erkki-Sven Tüüri „Crystallisatio“ ja Heino Elleri „Neenia“. Orkester on salvestanud ka

firmadele Warner Music/Finlandia Records, Carus Verlag, Ondine, Alba jt.

Esimese peadirigendi Tõnu Kaljuste käe all tegutses orkester aastatel 1993–1995 ja 1996–2001. Olulise jälje TKO arengusse on jätnud Juha Kangas, kes oli 1995–1996 peadirigent ja 2001–2003 kunstiline nõustaja. Järgnenud kümnel hooajal kureeris orkestri tegevust Tallinna Filharmoonia kunstiline juht Eri Klas, 2013–2019 oli peadirigendiks Risto Joost. Hooajast 2019/2020 on TKO peadirigent taas orkestri looja Tõnu Kaljuste. Külalisdirektorena on orkestrit juhitanud Kolja Blacher, John Storgårds, Pietari Inkinen, Okko Kamu, Jaakko Kuusisto, Richard Tognetti, Terje Tønnesen, Aleksandr Rudin, Florian Donderer, Dmitri Sitkovetski, Peter Spissky, Maksim Rõsanov, Andrew-Lawrence King ja Dmitri Sinkovski, samuti hinnatud Eesti dirigendid Olari Elts, Paavo Järvi, Neeme Järvi, Kristjan Järvi, Paul Mägi, Arvo Volmer, Vello Pähn, Jüri Alperten, Mihhail Gerts, Kristiina Poska jt.

TKO on esinenud paljudel mainekatel muusikafestivalidel, nagu Bachi kantaatide festival Milanos (Itaalia, 1996, 1997), Bremeni muusikafestival (Saksamaa, 1998), MITO SettembreMusica (Itaalia, 2004, 2007, 2017, 2021, 2023), Budapesti sügisfestival (Ungari, 2005), Naantali muusikafestival (Soome, 2008, 2019), Arturo

Tallinna Kammerorkester
Foto: Kaupo Kikkas

Benedetti Michelangeli festival (Itaalia, 2007), Cervantino festival (Mehhiko, 2012), Vale of Glamorgan (Wales, 2015), MDR Musiksommer (Saksamaa, 2017), Euphonie (Poola, 2018), Mozartiana (Poola, 2019), Läänemere festival (Rootsi, 2018, 2019) ja Pärt Festival 2022 (Holland, 2022). Kontserdireisid on orkestri viinud USAsse, Kanadasse, Jaapanisse, Hiinasse, Brasiiliasse, Argentinasse, Mehhikosse, Tuneesiasse ja enamikku Euroopa riikidesse. Euroopa nimekamate kontserdisaalide kõrval on üles

astunud ka New Yorgi Carnegie Hallis ja Pekingi Keelatud Linna kontserdisaalis.

2013. aastal pälvis Tallinna Kammerorkester Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipremia. TKO on kaastegev Arvo Pärdi autoriplaadil „Adam's Lament“, mis tõi dirigent Tõnu Kaljustele 2014. aastal Grammy.

Tallinna Kammerorkester

orkestri kontsertmeister

Harry Traksmann

I viiul

Harry Traksmann
Olga Voronova
Helen Västrik
Yana Mägila
Robert Traksmann
Katrín Matveus

II viiul

Elo Tepp
Mari Targo
Anete Ainsaar
Eva-Maria Sumera
Marii Piirsalu

viola

Laur Eensalu
Joosep Ahun
Mart Kuusma
Merike Heidelberg

Robert Traksmann mängib Eesti Pillifondile kuuluval Giuseppe Gagliano ja tema venna Antonio ühistööna valminud viiulil (1775–1780) ja Joseph Artur Vigneroni poognaga (1890).

Leho Karin mängib Eesti Pillifondile kuuluval Francois Fourrier Nicolas' tšellol (1798) ja Claude Thomassini poognaga (1890).

tšello

Leho Karin
Siluan Hirvoja
Maria Mutso

kontrabass

Andres Kungla
Jüri Lepp

oboe

Kalev Kuljus
Riivo Kallasmaa

fagott

Rene Sepalaan

metsasarv

Mattias Vihmann
Kalle Koppel

Produtsent **Tuuli Metsoja**, assistent **Gerde Kadi Kuusk**

Eesti Kontsert

Paavo Järvi

Eesti Festivaliorkester

Sol Gabetta *tšello, Argentiina*

Dvořák. Tšellokontsert h-moll op. 104
Tšaikovski. Sümfonia nr. 1 g-moll op. 13

K 17. JAANUAR 19.00
Estonia kontserdisaal

Piletid: Piletilevi | Eesti Kontserdi kassad

eestikontsert.ee

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO
— anno 1898 —

AUTOPARTNER

OLEREX

SORAINEN

eestikontsert.ee